

DE UTRECHTSE MIGRANTENRAAD: HET PARADE- PAARDJE DAT ROEMLOOS TEN ONDER GING

Pieter Beutler

De Migrantenraad van Utrecht was het paradepaardje van de PPR. Na krap twee jaar in de gemeenteraad boekte het PPR-gemeenteraadslid Sjef Theunis dit succes. In 1972 werd zijn plan voor een adviesraad voor het stadsbestuur voor en door migranten unaniem aangenomen.¹ Utrecht kreeg als eerste in Nederland een Migrantenraad. De verwachtingen waren torenhoog: nu kregen de gastarbeiders eindelijk een stem. Zes jaar later was Utrecht echter een illusie armer. *NRC Handelsblad* schreef over 'afsterving' van de raad.² Waarom ging dit kroonjuweel van de PPR zo roemloos ten onder?

Het idee voor de Migrantenraad ontstond met de komst van de gastarbeiders naar Utrecht. Vanaf de jaren zestig kwamen tienduizend gastarbeiders in de stad wonen, maar omdat ze geen staatsburger waren, hadden ze geen invloed binnen de politiek. Daar wilde Theunis wat aan doen. Zijn idee voor een Migrantenraad was niet zomaar een linkse 'hobby' van de PPR, bedacht over de hoofden van de gastarbeiders heen. Integendeel, ook zij juichten de komst van de raad toe.³

In 1974 kozen de gastarbeiders van Utrecht voor het eerst via directe verkiezingen hun vertegenwoordigers in de Migrantenraad. Hierdoor kwamen veel migranten uit landen met een dictatuur, zoals Griekenland of Marokko, voor het eerst in aanraking met de democratie. Hun vertegenwoordigers konden in de raad (on)gevraagd advies geven aan het gemeentebestuur over vraagstukken die leefden in hun bevolkingsgroep.⁴

Het lukte de Migrantenraad de zeggenschap van de gastarbeiders te vergroten in het politieke debat. Zo wist de raad voor een protest tegen het slopen van bewoonbare gastarbeiderpensions ongeveer tweeduizend gastarbeiders – 20 procent van alle Utrechtse immigranten – de straat op te krijgen. De actie leidde ertoe dat het beleid werd aangepast volgens de wensen van de raad.⁵

De landelijke PPR ging prat op het Utrechtse succes. Lijsttrekker Bas de Gaay Fortman pleitte tijdens zijn campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen van 1972 bijvoorbeeld voor de komst van een landelijke Migrantenraad.⁶ Hij kon zich daarbij beroepen op het Utrechtse model. Dit was niet zonder reden. Twee speerpunten van de partij kwamen erin samen: democratisering én de bestrijding van de scheve welvaartsverhoudingen in de wereld. De gastarbeider was volgens Theunis hét toonbeeld van die scheve verhoudingen. Hij zag de gastarbeiders uit arme landen vertrekken om vervolgens in een West-Europees land door de welvarende burgers aldaar genegeerd te worden.

Maar de PPR-idealen botsten al snel met de realiteit. De Migrantenraad kreeg met veel tegenslagen te maken. Voorzitter Frans van der Velden gooide bijvoorbeeld in 1975 al na krap één jaar werk het bijltje erbij neer. Hoewel hij erkende dat een belangrijke minderheid van de Migrantenraadsleden goed werk wilde verrichten voor hun kiezers, overheerste volgens hem het onderlinge wantrouwen.⁷

Een van de problemen was dat sommige Migrantenraadsleden nauwe contacten onderhielden met de autoritaire regimes van hun thuislanden. Dit gold bijvoorbeeld voor twee Griekse leden: A. Grigoriou en G. Evangelidis. Deze Grieken, in kranten vaak aangeduid als 'fascisten', saboteerden veelvuldig de vergaderingen. De wens van de Migrantenraad om de verheerlijking van genocide te schrappen uit Griekse schoolboeken noemden ze 'extreem-links'. Schreeuwend verlieten ze een raadsvergadering hierover.⁸

Het einde kwam in 1978. De problemen bleken hardnekkig en daarom werd de subsidiekraan dichtgedraaid. De Migrantenraad, die perfect aansloot bij de PPR-ideologie, werd geen tweede kans gegund. De Utrechtse PPR-idealen leden schipbreuk op de harde realiteit.

Installatie van de Migrantenraad Utrecht op 5 juni 1973 op initiatief van PPR-raadslid Sjef Theunis.